

**ĀTKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VALSTS PLĀNA 2021. -
2028.GADAM STRATĒGISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS
VIDES PĀRSKATA
KOPSAVILKUMS**

RĪGA, 2020. GADA SEPTEMBRIS

Plānošanas dokumenta nosaukums:	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. - 2028. gadam
Izstrādātāja nosaukums, adrese, tālruna numurs un mājas lapas adrese internetā:	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Peldu iela 25, Rīga, LV-1494 Tālr. 67026515 e-pasts: pasts@varam.gov.lv www.varam.gov.lv
Joma, uz kuru attiecas plānošanas dokuments:	Atkritumu apsaimniekošana
Plānošanas dokumenta izstrādes termiņš un ilgums:	Plānots iesniegt Ministru kabinetā 2020.gada oktobrī. Plāna projekta izstrāde tika uzsākta 2020.gada maijā.
Plāna darbības periods:	2021. - 2028. gads
Plāna pārskatīšanas biežums:	Ne retāk kā reizi trijos gados
Plāna darbības teritorija:	Latvijas Republika

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam projekts ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9. panta 3. daļai un Ministru kabineta 2011. gada 12. jūlija noteikumiem Nr. 564 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu”.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata sagatavošanas finansējuma avots ir Latvijas Vides aizsardzības fonds.

Vides pārskats par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam projektu ir sagatavots saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešajai daļai un Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Vides pārskata sagatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi.

ES stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības. Tās mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Atbilstoši šai direktīvai visām ES dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, sākot ar 2004. gada 21. jūliju, SIVN veikšana ir obligāta visiem plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Minētās direktīvas prasības Latvijā ir iestrādātas likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī iekļautas MK 2004. gada 23. marta noteikumos Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Likumdošanas prasības paredz SIVN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi.

Veicot vides pārskata sagatavošanu, tika lietoti sekojoši pamatprincipi:

- 1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā;
- 2) Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli plāna izstrādei, lai novērtētu plāna projektā paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu teritorijas plānojuma izstrādē.

Plāna projekta un vides pārskata izstrāde tiek nodrošināta saskaņā ar MK 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām, ievietojot Izstrādātāja tīmekļvietnē paziņojumu par sabiedrības iespējam iepazīties ar vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nododot minēto paziņojumu VPVB elektroniskā veidā ievietošanai mājas lapā internetā.

Saskaņā ar MK 2011.gada 12.jūlija noteikumiem Nr.564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu", izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 40 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna (tai skaitā programmas) projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna (tai skaitā programmas) apstiprināšanu.

Plāna projekta un vides pārskata sabiedriskā apspriešana ir paredzēta no 2020.gada 5.oktobra (plāna projektam – 40 dienas, vides pārskatam – 30 dienas). Plāna projekts un vides pārskats būs pieejami no 2020.gada 5.oktobra. Saskaņā ar *Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma* 20. pantu Plāna un vides pārskata projektu sabiedriskās apspriešanas sanāksme notiks neklātienēs formā (attālināti) no 16.10.2020. līdz 22.10.2020.

Plāna projekts aizstās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013. - 2020. gadam.

Vides pārskatā ir sniegta informācija par plāna projekta galvenajiem mērķiem, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojumu, kā arī par atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu (sadzīves atkritumi, bioloģiski noārdāmie un bioloģiskie atkritumi, pārtikas atkritumi, izlietotais iepakojums, ražošanas atkritumi, būvniecības atkritumi, bīstamie atkritumi, sadzīves bīstamie atkritumi, naftas produktu (eļļu) atkritumi, nolietotās riepas, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, bateriju un akumulatoru atkritumi, nolietotie transportlīdzekļi, tekstilmateriālu atkritumi, mēbeļu atkritumi, atkritumi, kas satur kritiski svarīgās izejvielas, plastmasu atkritumi).

Plāna darbības laikā no 2021. līdz 2028.gadam sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām, ir apkopoti 1.tabulā.

1.tabula

Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu	izveido dalītas savākšanas sistēmas tekstilmateriāliem (11.panta 1.punkta trešā rindkopa)	līdz 2025. gada 1. janvārim
	atkārtotai izmantošanai gatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55 % pēc masas; (11.panta 2.daļas c)apakšpunkts)	līdz 2025. gadam

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 60 % pēc masas; (11.panta 2.daļas d)apakšpunkts)	līdz 2030. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 65 % pēc masas (11.panta 2.daļas e)apakšpunkts).	līdz 2035. gadam
	izveido dalīto savākšanu mājāsaimniecībās radītajām bīstamo atkritumu frakcijām (20.panta 1.punkts)	2025.gada 1.janvāris
	bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem.(22.panta 1.punkts)	2023. gada 31. decembris
	līdz vismaz 70 % pēc svara palielināt nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu, kas nav atkritumu saraksta 17 05 04 kategorijā definētie dabiskie materiāli, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	Visā plāna darbības laikā
Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem	Poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara) vai ir vēl mazāks. (5.panta 5.punkts).	2035.gads
Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20.decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu	Pārstrādāt 60% no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta f) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta g)apakšpunkts: - 50 % pēc svara plastmasām; - 25% pēc svara kokam; - 70% pēc svara melnajiem metāliem; - 50% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 70 % pēc svara stiklam; - 75 % pēc svara papīram un kartonam;	2025.gada 31.decembris
	Pārstrādāt 70% no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta h) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta i)apakšpunkts: - 55 % pēc svara plastmasām; - 30 % pēc svara kokam; - 80% pēc svara melnajiem metāliem; - 60% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 75 % pēc svara stiklam; - 85 % pēc svara papīram un kartonam;	2030.gada 31.decembris
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18.septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7.panta 2.punkts).	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā. Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	Visā plāna darbības laikā

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
Padomes 2012. gada 4.jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados. (7.panta 1.un 3.punkts)	Līdz 2021.gada 13.augustam
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA. 7.panta 1.un 3.punkts)	2021.gada 14.augusts
	Nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem	Visā plāna darbības laikā
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006. gada 6.septembra 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK .	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	Visā plāna darbības laikā

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna mērķi:

1. novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
2. nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu;
3. nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (piemēram, komposts), un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;
4. apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšana un atkritumu apglabāšana cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Organizējot, plānojot un veicot atkritumu apsaimniekošanu, jāievēro prasības šādā prioritārajā secībā, kas izriet no atkritumu apsaimniekošanas darbību hierarhijas:

1. novērst atkritumu rašanos;
2. samazināt radīto atkritumu daudzumu (apjomu) un bīstamību;
3. veicināt atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai;
4. atkārtoti izmantot pienācīgi sagatavotus atkritumus;
5. veicināt atkritumu pārstrādi;
6. veikt atkritumu reģenerāciju citos veidos, piemēram, iegūstot enerģiju;
7. veikt atkritumu apglabāšanu tādā veidā, lai netiktu apdraudēta vide, cilvēku dzīvība un veselība;
8. nodrošināt slēgto atkritumu izgāztuvju un atkritumu poligonu rekultivāciju atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Vides pārskatā ir ietverts arī esošā vides stāvokļa apraksts, kurā ir sniegta informācija par ūdens, gaisa, trokšņa, augsnes, dabas, ainavas, klimata esošo vides stāvokli, kā arī izskatītas ar plānošanas dokumentu

saistītās vides problēmas. Tā kā plāna projektā nav norādītas konkrētas atkritumu apsaimniekošanas objektu atrašanās vietas, kā arī konkrētas atkritumu apsaimniekošanas metodes, kā alternatīva tika izraudzīta pieeja, ka plāna projekts netiek realizēts („nulles” scenārijs).

Atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir realizēti saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013.-2020.gadam, tika veikts ietekmes uz vidi novērtējums vai izdoti tehniskie noteikumi, līdz ar to minēto pasākumu realizācijas laikā ir izvēlētas tādas atkritumu apsaimniekošanas iekārtu atrašanās vietas vai apsaimniekošanas metodes, kuras rada pēc iespējas mazāku ietekmi uz ūdens resursiem, gaisa kvalitāti, kultūras mantojumu, dabas resursiem, aizsargājamām dabas teritorijām.

Ja Plāna projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi vai otrreizējie materiāli.

Lai novērstu vai samazinātu Plāna un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi, Vides pārskatā ir raksturoti šādi risinājumi:

1. Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam;
2. Teritorijas plānošana;
3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem;
4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas atļaujām;
5. Finanšu nodrošinājums;
6. Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem.

Tā kā Plāna projektā nav norādītas konkrētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojums nākotnē, tad nav paredzams, ka plāna projektam būs ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai Natura 2000 teritorijām.

Ieviešot pasākumus, kas saistīti ar atkritumu rašanos novēršanu, paredzama vides stāvokļa uzlabošana, jo tas samazinās atkritumu poligonos nodoto atkritumu daudzumu; veicinās tādu materiālu izmantošanu, kas rada mazāku ietekmi uz vidi, ņemot vērā pilnu iekārtas dzīves cikla analīzi; veicinās dažādu atkritumu veidu atkārtotu izmantošanu. Plāna projektā paredzēto darbību īstenošana neradīs nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi.

Plāna monitorings tiks nodrošināts, veicot šādus pasākumus:

1. Vides monitoringu saskaņā ar Vides monitoringa programmu 2015.-2020.gadam, kura izstrādāta, pamatojoties uz Vides politikas pamatnostādņiem 2014.-2020.gadam (apstiprinātas ar MK 2014.gada 26.marta rīkojumu Nr.130 „Par Vides politikas pamatnostādņiem 2014.-2020.gadam”);
2. Plāna īstenošanas rezultātā izveidoto atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības monitoringu;
3. Plānā noteikto atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanas izvērtējumu.

Saskaņā ar MK 2011. gada 12. jūlija noteikumu Nr. 564 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu” 12. punktu VARAM atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmas ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi trijos gados. VARAM par novērtēšanas rezultātiem sagatavo informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, grozījumus attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas plānā vai programmā.